

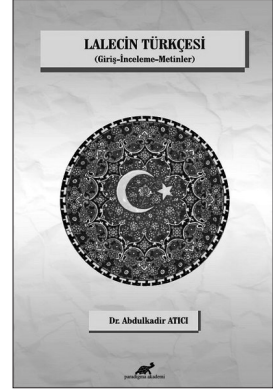
LALECİN TÜRKÇESİ

ATICI, Abdulkadir (2018), *Lalecin Türkçesi, Paradigma Akademi, Çanakkale, 413 s. ISBN: 978-605-2292-54-9*

Meryem ER*

Dil Araştırmaları, Bahar 2020/26: 264-265

İran, Türk tarihi açısından geçmişten günümüze kadar önemli bir coğrafya olmuştur. Önemini koruyan bir bölgedir. Özellikle Oğuzlar İran coğrafyasında uzun yıllar hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir. Bugün İran'ın çeşitli bölgelerinde çok sayıda Türk yaşamaktadır. En yoğun Türk nüfusu İran'ın kuzeybatısında yer alan ve Güney Azerbaycan olarak adlandırılan bölgede bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kuzeybatıda Batı Azerbaycan, Doğu Azerbaycan, Erdebil, Kazvin, Zencan, Hemedan, Kirmanşah, kuzeydoğuda Gülistan, Horasan-Türkmen, güneyde ise Fars eyaleti yoğun Türk nüfusu barındıran eyaletler olarak ön plana çıkmaktadır. İran'da etnik temelli bir sayım yapılmadığı için günümüz itibarıyla İran'da yaşayan Türklerin nüfusu net olarak bilinmemekte birlikte yaklaşık 20 ila 35 milyon arasında olduğu öne sürülmektedir.

Çalışmaya konu olan Lalecin bölgesi oldukça eski bir tarihe sahip olan Hemedan eyaletinin Bahar iline bağlı bir ilçesidir. Lalecin'in toplam nüfusu 41.833 (Atıcı 2018: s.8)'tür. Lalecin Türkleri tarım, hayvancılık, seramik, çömlek ve çini işçiliği ile uğraşmaktadır. *Lalecin* adı Dehoda'nın (Atıcı 2018: s.9) sözlüğüne göre "turkuaz renkli kapların yapıldığı yer" anlamına gelmektedir ve Lalecin'de üretilen çinilerin ağırlıklı renginin turkuaz olması bu görüşü desteklemektedir. Turkuaz rengi, Lalecin Türklerini simgeleyen bir renk olarak kabul edilmiştir. Bundan ötürü Lalecin Türklerine ithaf edilen eserin kapak rengi turkuaz olarak tercih edilmiş, kapak resminde de temsili bir Lalecin çinisi yer almıştır.

Lalecin Türkçesi (Giriş-İnceleme-Metin) adlı eser, Dr. Abdulkadir ATICI tarafından hazırlanmıştır. Çalışma üç ana başlıkta *Giriş*, *Biçim Bilgisi*, *Metinler* bölümünden oluşmaktadır. Paradigma Akademi'den çıkan eser toplam 413 sayfa olup *Giriş* ve *İnceleme* bölümü 120 sayfa, *Metinler* bölümü 272 sayfadır.

Çalışma, Abdulkadir ATICI'nın İran'da yaptığı alan araştırmaları sonucunda elde ettiği derlemelerinden üretilmiştir. Çalışmada yönteminde alan dilbilimi ve ağız araştırmaları yöntemleri esas alınmıştır. Eserin başında Lalecin Türkçesinin ünlü ve ünsüz sesleri için kullanılan işaretler ve IPA karşılıkları tablo hâlinde verilmiştir. Ayrıca

* Arş. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara / TÜRKİYE. meryem.er@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0003-4546-6923. Gönderim Tarihi: 03.04.2020/Kabul Tarihi: 28.04.2020

sesbirim (fonem) /x/, alt biçimbirim {x} gibi dilbilimsel işaretleyicilerin kullanımına özen gösterilmiştir.

Çalışmanın Giriş bölümünü *İran Hakkında Genel Bilgiler; Hemedan Eyaleti Hakkında Genel Bilgiler; Bahar İli Hakkında Genel Bilgiler ve Lalecin İlçesi Hakkında Genel Bilgiler* başlıkları oluşturmaktadır.

Biçim Bilgisi bölümünde sırasıyla *İsimler; Sıfatlar; Zarflar; Zamirler; Fiiller; Bağlaçlar; Edatlar; Ünlemler* başlıkları yer almaktadır. Bu bölümde çalışmanın esas amacı olan Lalecin Türkçesinin biçim bilgisel özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. İncelemenin yönteminde betimleyici yöntem esas alınmış, bununla birlikte gerekli görüldüğü yerlerde artzamanlı (diachronic), eşzamanlı (synchronic) ve karşılaştırmalı (comperative) yöntemlerden de faydalanılmıştır. Ele alınan dil bilgisi unsurları, artzamanlı yöntemle Eski Türkçe ve Eski Oğuz Türkçesi ile eşzamanlı yöntemle ise Batı Türkçesi ile karşılaştırılmıştır.

İncelemenin *Sonuç* bölümünde Lalecin Türkçesinin öne çıkan biçim bilgisel özellikleri ortaya konmuştur.

Metinler bölümü çalışmanın bütüncesini (corpus) oluşturmaktadır. Bu bölümde metinlerin transkribi ve Türkiye Türkçesine aktarması bulunmaktadır. İlgili metnin başlangıcında metni derleyen kişi bilgisi ile metnin derlendiği kaynak kişi bilgisine yer verilmiştir. Derleme röportaj olarak gerçekleştirilmiş olup kaynak kişi ile soru-cevap şeklinde iletişime geçilmiştir. Metinlerin deşifresi transkripsiyon işaretleri dikkate alınarak yazıya aktarılmıştır. Abdulkadir ATICI'nın gerçekleştirdiği röportajlarda kendisi tarafından sorulan sorular italik olarak verilmiştir.

İran, günümüzde azımsanamayacak bir oranda Türk nüfusu barındırması bakımından önemli bir coğrafyadır. Ancak bu coğrafyada yaşayan Türklerle ilgili bugüne kadar yapılan Türkiye'deki çalışmaların sayısının az olduğunu söyleyebiliriz. *Lalecin Türkçesi* adlı çalışma ile Lalecin Türklerinin konuştuğu Türkçe ortaya konmuş ve özellikle İran Türkolojisi'ne katkı sağlanmıştır. Dr. Abdulkadir ATICI, gerek alan araştırması sürecinde gerekse de inceleme sürecinde dil bilimsel yöntemler kullanmaya özen göstererek titiz bir eser ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmayı Türkoloji'ye kazandırdığı için hocamıza teşekkür eder, başarılarının devamını dileriz.

Kaynakça

ATICI, A. (2018). *Lalecin Türkçesi*. Çanakkale: Paradigma Akademi.